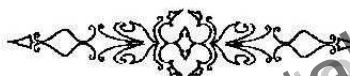

تحلیل جرم شناختی خیانت در روابط زناشویی

مطالعه موردی شهر تهران

نویسنده: گل

بهاره شریفی

کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی

دکتر فاطمه قناد

دانشیار گروه حقوق دانشگاه علم و فرهنگ

سرشناسه: شریفی، بهاره، ۱۳۷۱-
عنوان قراردادی: ایران. قوانین و احکام
Iran. Laws, etc.
عنوان و نام پدیدآور: تحلیل جرم‌شناختی خیانت در روابط زناشویی: مطالعه موردی شهر
تهران/نویسندگان بهاره شریفی، فاطمه قناد.
مشخصات نشر: تهران: پژواک عدالت، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ۱۲۰ ص.: جدول.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۰۴۲-۸۲-۵
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: زناشویی -- ایران -- جنبه‌های حقوقی
Marriage -- *Legal aspects -- Iran
خیانت -- ایران -- جنبه‌های حقوقی
Betrayal -- Iran -- *Legal aspects
شناسه افزوده: قناد، فاطمه، ۱۳۵۱ -
رده بندی کنگره: HQ۷۴۳
رده بندی دیویی: ۳۰۶/۸۱۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی: ۸۵۳۰۷۲۴
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

تحلیل جرم‌شناختی خیانت در روابط زناشویی

مطالعه موردی شهر تهران

مؤلف: بهاره شریفی، دکتر فاطمه قناد

ناشر: پژواک عدالت

چاپ اول: ۱۴۰۰ - تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۰۴۲-۸۲-۵

قیمت: ۳۰,۰۰۰ تومان

مطالب بیان شده در کتب و انتشارات مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه،
نتیجه تحقیقات پژوهشگران و بیان‌کننده دیدگاه مؤلفان آنهاست و لزوماً موضع رسمی این مرکز و
قوه قضائیه نیست؛ مگر آنکه به آن تصریح شده باشد.

فهرست

مقدمه	۱
فصل اول: تحلیل جرم‌شناختی مفاهیم، مصادیق، عوامل و پیامدهای بروز خیانت بعد از ازدواج	۵
مبحث اول: تحلیل جرم‌شناختی مفاهیم، مصادیق و عوامل بروز خیانت بعد از ازدواج	۸
گفتار اول: مفاهیم و مصادیق خیانت	۸
۱-۱- مفهوم خیانت	۸
۱-۱-۱- مفهوم عرفی	۸
۱-۱-۲- مفهوم حقوقی	۱۰
۱-۲- مصادیق خیانت	۱۲
۱-۲-۱- زهنی	۱۲
۱-۲-۲- کلامی و رفتاری	۱۳
۱-۲-۳- جنسی	۱۴
گفتار دوم: تحلیل جرم‌شناختی علل و عوامل بروز خیانت	۱۶
۲-۱- علل و عوامل درونی (فردی)	۱۶
۲-۱-۱- زیستی - فیزیولوژیکی	۱۶
۲-۱-۱-۱- اختلالات جنسی	۱۶
۲-۱-۱-۲- تفاوت‌های جنسی زنان و مردان	۱۸
۲-۱-۲- رشدی - شخصیتی	۱۹
۲-۱-۲-۱- عدم رشد و تکامل هویتی و مهارت‌های ارتباطی	۱۹
۲-۱-۲-۲- الگوهای غلط و تعارضات فرهنگی	۲۲
۲-۱-۳- نا آگاهی یا کژفهمی از ماهیت، کارکرد و هدف از ازدواج	۲۳
۲-۱-۳-۱- تعهد و منحصر به فرد بودن	۲۴
۲-۱-۳-۲- امنیت جنسی	۲۵
۲-۱-۴- عدم رضایت	۲۶
۲-۱-۴-۱- واپس‌زدگی توقعات عاطفی - جنسی	۲۶
۲-۱-۴-۲- تجربه رابطه جنسی پیش از ازدواج	۲۸
۲-۱-۵- مصرف مواد مخدر و مشروبات الکلی	۲۹
۲-۲- علل و عوامل بیرونی (محیطی)	۳۰
۲-۲-۱- مسائل اقتصادی	۳۰
۲-۲-۱-۱- فقر و نیاز به درآمد بیشتر (افزایش ساعات کاری)	۳۰
۲-۲-۱-۲- زیاده‌خواهی و لذت‌طلبی	۳۱
۲-۲-۲- خلأهای قانونی و مسائل فرهنگی (مجوزهای نابجا)	۳۳

- ۲-۲-۳- سیاست‌ها و تدابیر حکومتی ۳۶
- ۲-۲-۳-۱- عدم سامان‌دهی هیجانات افراد جامعه ۳۶
- ۲-۲-۳-۲- فرهنگسازی در جهت حضور زنان و مردان در کنار یکدیگر در لایه‌های مختلف جامعه ۳۸
- ۲-۲-۴- رسانه‌ها و فضای مجازی ۳۹
- مبحث دوم: تحلیل جرم‌شناختی آثار و پیامدهای بروز خیانت بعد از ازدواج ۴۱
- گفتار اول: آثار خانوادگی ۴۱
- ۱-۱- فرد خاطی ۴۱
- ۱-۱-۱- آشفتگی روانی ۴۱
- ۱-۱-۲- ابتلا و انتقال بیماری ۴۲
- ۱-۲- طرف مقابل ۴۳
- ۱-۲-۱- از دست دادن اعتماد و عزت نفس ۴۴
- ۱-۲-۲- خشم و سوق به انتقام ۴۵
- ۱-۳- فرزند (احتمالی): آثار مخرب تربیتی و روانی ۴۵
- گفتار دوم: آثار اجتماعی ۴۷
- ۲-۱- از دست رفتن اعتماد اجتماعی و گرایش به ازدواج ۴۷
- ۲-۲- عادی شدن در اثر رواج ۴۷
- ۲-۳- افزایش پتانسیل بزهکاری ۴۸
- فصل دوم: راهکارهای جرم‌شناسی حوزه پیشگیری و ترمیم در بروز خیانت بعد از ازدواج ۵۱
- مبحث اول: راهکارهای جرم‌شناسی حوزه پیشگیری از بروز خیانت بعد از ازدواج ۵۴
- گفتار اول: تدابیر و راهکارهای پیشگیری فردمدار ۵۴
- ۱-۱- راهکارهای پیشگیری جامعه‌مدار ۵۴
- ۱-۱-۱- آموزش و نهادینه‌سازی ارزش‌ها ۵۵
- ۱-۱-۲- نقش دولت و صاحبان امر در سایر زمینه‌ها ۵۷
- ۱-۲- راهکارهای پیشگیری رشدمدار ۵۷
- ۱-۲-۱- تدابیر خانواده‌محور ۵۸
- ۱-۲-۲- تدابیر مدرسه‌محور ۵۹
- گفتار دوم: تدابیر و راهکارهای پیشگیری موقعیت‌مدار ۵۹
- مبحث دوم: راهکارهای جرم‌شناسی حوزه ترمیم در بروز خیانت بعد از ازدواج ۶۱
- گفتار اول: تدابیر و راهکارهای ترمیمی فردی ۶۲
- ۱-۱- سیاستهای ترمیمی فردی ۶۲
- ۱-۲- جلسات مشاوره، درمان فردی و زوج‌درمانی ۶۵

- گفتار دوم: تدابیر و راهکارهای ترمیمی اجتماعی ۶۷
- ۲-۱- سیاستهای ترمیمی اجتماعی ۶۷
- ۲-۲- سازوکارهای ترمیمی اجتماعی ۷۰
- ۲-۲-۱- جلسات مشاوره قبل از ازدواج ۷۰
- ۲-۲-۲- برگزاری نشست‌ها و همایش‌های جمعی ۷۱
- ۲-۲-۳- تصویب قوانین حمایتی ۷۲
- نتیجه‌گیری ۷۳
- پیشنهادهای ۷۶
- فهرست منابع ۸۰
- الف) منابع فارسی ۸۰
- ب) منابع لاتین ۸۳
- پیوست: ارائه و تحلیل داده‌های میدانی پژوهش ۸۴

مقدمه

جرم‌شناسی یکی از حوزه‌های علوم جنائی پیرا حقوقی است. شاخه‌ای تفسیری و تحلیلی که در تحلیل پدیده مجرمانه به عنوان یک پدیده نابهنجار اجتماعی و تفسیر مسائل مربوط به آن، شناسایی عوامل مؤثر بر وقوع و اراده راهکار یاری‌رسان است.

در این میان چرایی گرایش به عمل نابهنجار و بزه کارانه را گاه در محیط و جامعه باید بررسی کرد؛ و در این راه به کارگیری نظریات جامعه‌شناسی جنائی در تحلیل جرم‌شناختی پدیده مجرمانه، بسیار کارآمد و ضروری است. همان‌طور که به کارگیری و بررسی نظریات روان‌شناسی جنائی نیز در تحلیل هرچه دقیق‌تر پدیده مجرمانه بسیار کارگشا است.

آنجا که آموزه‌های جرم‌شناسی در جهت تحلیل پدیده مجرمانه خاصی به کار گرفته می‌شوند، صحبت از جرم‌شناسی اختصاصی به میان می‌آید. نگارندگان در این اثر سعی دارند با به کارگیری آموزه‌های جرم‌شناسی به تحلیل علل بروز پدیده خیانت بعد از ازدواج در میان همسران بپردازند.

پدیده خیانت زناشویی و بروز روابط فرزندناشویی، همواره امری نکوهیده در جوامع انسانی بوده است؛ وانگهی جامعه به‌طور روزافزونی شاهد افزایش شکاف میان وضعیت مطلوب تعهد و پابندی زوجین و وضعیت نامطلوب بروز این پدیده است.

با توجه به اینکه بروز پدیده خیانت، پایه‌های خانواده را به عنوان بنیادی‌ترین نهاد جامعه انسانی متزلزل می‌سازد و تزلزل این نهاد به عنوان هسته اولیه جوامع بشری و عامل انتقال فرهنگ و اخلاق، زمینه‌ساز زوال سایر حوزه‌های اجتماعی و انسانی نیز خواهد بود که زیان‌های جبران‌ناپذیری را بر جامعه تحمیل خواهد کرد، تلاش در جهت آسیب‌شناسی حوزه‌های مربوط به آن؛ شناسایی و رفع موانع موجود و تقویت پایه‌های آن در تمامی جوامع انسانی جهان بسیار حائز اهمیت است.

تا آنجا که می‌توان گفت پدیده خیانت همسران در مواردی بستر ساز بروز سایر خشونت‌ها نسبت به زوجین و نیز فرزندان و وقوع جرائم مختلفی در حوزه خانواده و جامعه می‌شود.

چهارچوب خانواده در جامعه ایرانی از منظر آموزه‌های فرهنگی، اخلاقی، آئینی و اسلامی تحولات بسیاری را تا به امروز پشت سر گذاشته است؛ وانگهی از دیرباز تأکید

ویژه‌ای بر ضرورت تشکیل خانواده و حفظ سلامت و بقای جامعه از این طریق داشته است، چنان‌که در این زمینه قانون‌گذار نیز همواره حمایت‌های خود را در جهت حفظ، بقا و استحکام این بنیان در قالب‌های مختلف حقوقی و کیفری سازمان‌دهی و تدوین کرده است. چراکه حفظ سلامت و بقای خانواده و جامعه نیز در گرو سلامت جسمانی و روانی زوجین و سلامت فضای رابطه میان آن‌ها است؛ ازاین‌رو پژوهش در جهت شناسایی موانع دست‌یابی به آن مهم و علت‌شناسی و ارائه تحلیل جرم‌شناختی در این حوزه با توجه به آثار و تبعات آن در جامعه، از حیث تدوین سازوکارهای سیاست جنائی بسیار ضروری به‌نظر می‌رسد.

شایان ذکر است منظور از خیانت در این نوشتار انواع خیانت‌های عرفی ازجمله خیانت عاطفی، رفتاری، جنسی و... در حوزه روابط زناشویی و خانواده است که ممکن است در قالب مجوزهای شرعی نیز ارتکاب یافته باشد و خیانت‌های مالی میان همسران را تحت پوشش و بررسی قرار نمی‌دهد.

با توجه به ضرورت عنوان‌شده، نگارندگان در این نوشتار درصدد یافتن چرایی بروز این پدیده، شناسایی و تحلیل علل مؤثر بر بروز و گرایش افراد به آن و بررسی تأثیر هریک از عوامل فردی و محیطی و ارائه راه‌کار به‌منظور پیشگیری و ترمیم، از منظر آموزه‌های جرم‌شناسی هستند و اهدافی را با محوریت علت‌شناسی بروز پدیده خیانت همسران، بیان خلاصه و چالش‌های قانونی که در این حوزه مشاهده می‌شود و ارائه تدابیر و راه‌کارهای پیشگیرانه و ترمیمی دنبال می‌کنند. ازاین‌رو در فصول جداگانه‌ای به بررسی هریک از ابعاد این پدیده پرداخته شده است؛ تا بتوان دیدگاه کل‌نگری را در تحلیل موضوع ارائه داد.

با مطالعه در پیشینه یا ادبیات موضوع، در پژوهش‌های انجام‌شده صرف‌نظر از روش‌های تحقیق متفاوتی که داشته‌اند، از منظر جامعه‌شناسی و روان‌شناسی به بررسی پدیده خیانت همسران پرداخته شده است. در تمامی آن‌ها رواج روابط خارج از ازدواج موردبررسی قرار گرفته است و در اغلب آن‌ها موضوع به روش کتابخانه‌ای و تئوری بررسی شده است. حال آنکه نگارندگان درصدد بررسی و تحلیل موضوع از گذر آموزه‌های جرم‌شناسی و به روش کیفی - میدانی و مطالعه موردی در تهران و اطلاعات به‌دست آمده از گذر نظرسنجی و پرونده‌خوانی هستند که سابقه پژوهشی برای آن وجود ندارد. این پژوهش به روش کیفی

از نوع پدیدارشناسی توصیفی و با استفاده از یافته‌های به‌دست‌آمده از عناصر تفکر شرکت‌کنندگان در نظرسنجی در رابطه با علل خیانت همسران انجام شده است. بدین معنا که از طریق نظرسنجی و مصاحبه ساختارمند از تعداد ۱۰۰ نفر و همچنین مطالعه پرونده‌هایی با محوریت پدیده خیانت، یافته‌ها گردآوری شده‌اند. از این‌رو در این پژوهش گردآوری اطلاعات و داده‌های آماری از جامعه نمونه، در میدان مطالعه منطقه ۱ شهر تهران به روش میدانی انجام شده؛ و برای گردآوری مفاهیم و ابعاد کلی پدیده خیانت، مطالعه نظریات جرم‌شناسی و جامعه‌شناسی جنائی در منابع داخلی و خارجی و نیز مطالعه در پیشینه پژوهش، از روش کتابخانه‌ای و مطالعه توصیفی - تحلیلی استفاده شده است. داده‌های آماری و اطلاعات به‌دست‌آمده از گذر نظرسنجی و مصاحبه هدفمند با استفاده از نرم‌افزارهای اکسل^۱ و اس پی اس اس^۲، دسته‌بندی، اعتبارسنجی و مورد تحلیل قرار گرفته‌اند و به‌منظور تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش از روش تحلیل هفت مرحله‌ای کلایزی^۳ استفاده شده است. بدین ترتیب که تمام شرکت‌کنندگان شناسایی و توصیفات و نظرات آنان عیناً ثبت شده، سپس مفاهیم مهم از نظر آنان استخراج شده و با علل و مفاهیم مدنظر نگارندگان تطبیق داده شده و در دسته‌های موضوعی مختلف سازمان‌دهی شدند، تا به توصیفات جامع پژوهش دست یافته شود و در پایان نتایج و تحلیل و بررسی آن‌ها ارائه شده است. آمار و نتایج حاصله از نظرسنجی‌ها و مطالعه پرونده‌ها، در سرتاسر مباحث و گفتارهای مربوط به هر فصل به کار گرفته شده است؛ از این‌رو از ارائه آن با عنوان فصلی مجزا که صرفاً گزارش‌دهی باشد، خودداری شده و اسناد مربوط به آن در قسمت پیوست ضمیمه شده است.

1. Excel
2. SPSS
3. Colaizzi method